

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
Generalno tajništvo

Broj: 05-50-1-1694/10
Sarajevo, 19.8.2010. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 19-08-2010			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Hodni broj	Broj priloga
01-50-1-15-77/10			

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BiH

- Zastupnički dom -

SARAJEVO

PREDMET: Odgovor na zastupničko pitanje – dostavlja se

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 130. sjednici održanoj 19.8.2010. godine, utvrdilo je Odgovor na zastupničko pitanje koje je postavio gosp. Martin Raguž, zastupnik u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

U pritviku dostavljamo Odgovor uz molbu da isti uručite zastupniku.

S poštovanjem,

GENERALNI TAJNIK
Zvonimir Kutleša

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA**

Broj: 05-50-1-1694/10
Sarajevo, 19.8.2010. godine

Martin Raguž, poslanik u Predstavničkom domu Parlamentarne

skupštine Bosne i Hercegovine, na 77. sjednici Predstavničkog doma održanoj

12. maja 2010. godine, postavio je sljedeće poslaničko pitanje:

Moje pitanje upućujem Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, a odnosi se na stav ovoga Doma i Ustavnopravne komisije povodom održavanja Javne rasprave o Prijedlogu zakona o autorskom i srodnim pravima i Prijedlogu zakona o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava. Kada smo od Vijeća ministara zatražili dostavljanje Izvješća o provedbi važećeg Zakona o autorskom pravu, «Službeni glasnik» broj 7/02, 32/02 i 76/06 sa ocjenom stanja u tom području, dobili smo jedno izvješće koje potpisuje Institut za intelektualno vlasništvo, čiji sadržaj uopće ne odgovara na ovaj zaključak koji je ovaj Dom postavio. Dobili smo neka anketna pitanja i odgovore nekih elektronskih medija, a ne ocjenu stanja i potrebite mjere koje je potrebno provesti u ovoj vrlo važnoj oblasti. Kako iz priloženog izvješća nisam mogao dokučiti ništa, o zaista realnom stanju u oblasti autorskih prava, moje pitanje ponavljam i dopunjujem – koliko se u BiH a posebno u entitetima provode i poštuju odredbe ovog zakona? Koliki je procenat piratstva po kategorijama u BiH? I, tražim od Vijeća ministara BiH da ono usvoji i razmotri ovo izvješće sa prijedlogom mjera i donese ocjene i prijedloge, kako da se stanje u ovoj oblasti popravi, a podsjećam stanje je zaista loše, da ne upotrijebim drugu riječ.

Na postavljeno pitanje, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 130. sjednici održanoj 19. 8. 2010. godine, utvrdilo sljedeći

ODGOVOR

IZVJEŠTAJ
o provedbi Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima u Bosni i Hercegovini
i stanje u području

I. UVOD

Ovaj izvještaj odnosi se na zakonski okvir u području autorskog i srodnih prava i aktivnosti institucija u Bosni i Hercegovini koje su nadležne za ostvarivanje i provedbu ovih prava.

Izvještaj urađen na osnovu ocjene stanja u području, koja su dobijena od državnih institucija koje imaju dio nadležnosti u provedbi autorskog i srodnih prava, reprezentativnih udruga korisnika autorskog i srodnih prava te, udruga za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava.

II. ZAKONSKI OKVIR

Zakonski okvir za uređenje autorskog i srodnih prava i njihovo ostvarivanje u BIH uređen je slijedećim propisima:

1. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima u BIH ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 32/02 i 76/06)
2. Pravilnik o stručnim kriterijima za obavljanje djelatnosti ostvarivanja autorskog prava i srodnih prava ("Službeni glasnik BiH", br. 10/02)
3. Zakon o osnivanju Instituta za intelektualno vlasništvo BIH ("Službeni glasnik BiH", br. 43/04)
4. Zakon o Upravi za za neizravno oporezivanje ("Službeni glasnik BiH", br. 89/05)
5. Zakon o sustavu neizravnog oporezivanja u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 44/03, 52/04 i 34/07)
6. Zakon o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04 i 35/05)
7. Zakon u Sudu BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 29/00, 16/02, 24/02, 03/03, 37/03, 42/03, 04/04, 09/04, 35/04, 61/04 i 32/07)
8. Zakon o inspekcijama u Federaciji BIH ("Službeni glasnik FBiH", br. 69/05)
9. Zakon o inspekcijama u Republici Srpskoj ("Službeni glasnik RS" br. 113/05)
10. Zakon o inspekcijama Brčko Distrikta BIH ("Službeni glasnik Brčko distrikta", br. 24/08)
11. Zakon o sudovima u Federaciji BIH ("Službeni glasnik Federacije BiH", br. 38/05)
12. Zakon o sudovima Brčko Distrikta BIH (Aneks V Naloga supervizora od 26. lipnja 2007. godine)
13. Zakon o komunikacijama ("Službeni glasnik BiH", br. 31/03 i 75/06)

1) Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima u BIH ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 32/02 i 76/06)

Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima u Bosni i Hercegovini stupio je na snagu 18.04.2002. godine. To je bio prvi propis donesen u BIH, u ovome području, čijim je stupanjem na snagu prestao da važi nekadašnji „jugoslovenski“ Zakon o autorskom pravu iz 1978. godine (sa kasnijim dopunama iz 1986. i 1990), na njenoj teritoriji. U vrijeme donošenja ovoga zakona motiv zakonodavca, u prvom redu, bila je želja da se na tom području donese vlastiti propis koji će odražavati barem neke od najbitnijih promjena i uključivati neke od novina koje su u to vrijeme već postale norma u modernom komparativnom zakonodavstvu.

Glavno obilježje ovoga zakona jeste, da je tada izvršena djelimična harmonizacija sa WTO – TRIPS Sporazumom (Sporazum o trgovinskopravnim aspektima prava intelektualnog vlasništva) ali, ne i sa EU Direktivama (*Acquis*). Izmjene i dopune zakona iz 2006. godine donijele su samo neke manje ispravke i promjene kojima se nije težilo daljnjoj harmonizaciji tog propisa sa evropskim pravnim poretom.

Ovim zakonom uređena su individualna prava koja se odnose na titulare autorskog i srodnih prava i način njihovog ostvarivanja, uključujući i odredbe o "kolektivnom ostvarivanju". Tako je, u članu 1. zakona utvrđeno je da se ovim propisom uređuju: prava autora na djelima s područja književnosti, nauke i umjetnosti i njihovo ostvarivanje (*autorska prava*); prava umjetnika izvođača i njihovo ostvarivanje, prava proizvođača fonograma, radiodifuznih ustanova – proizvođača emisija (*srodna prava*); prava proizvođača videograma, prava proizvođača baze podataka, i zaštita autorskog prava i srodnih prava.

Bitan nedostatak ovoga propisa jeste, što sadržina i način ostvarivanja prava proizvođača videograma i prava proizvođača baza podataka nisu uređena, iako su naznačena u predmetu zakona.

Materija "kolektivnog ostvarivanja" autorskog i srodnih prava nije uređena na zadovoljavajući način. O tom pitanju zakon sadrži svega deset članova, ako u to ubrojimo sve članove u poglavljima zakona koja, barem po nazivu, uređuju ostvarivanje prava. Naročito je Poglavlje XIII („*Ostvarivanje prava umjetnika izvođača*“) jedna od problematičnih nomotehničkih tačaka ovoga propisa. Naime, čl. 105. do 108. morali bi da čine poseban odjeljak 1., ali to nije naznačeno, a odjeljci 1. i 2, koji slijede u nastavku, faktički se *ne odnose na ostvarivanje prava umjetnika izvođača*, nego na proizvođače fonograma i organizacije za radiodifuziju.

Nadalje, oblik "kolektivne organizacije", status, poslovi koji su u nadležnosti ovih organizacija i uvjeti za obavljanje poslova kolektivnog ostvarivanja su nedovoljno ili nikako uređeni u postojećem zakonu. Naročito postupak za izdavanje dozvole za ostvarivanje autorskog i srodnih prava udrugama odnosno specijaliziranim organizacijama i ovlasti države, putem Instituta za intelektualno vlasništvo BiH, u vršenju nadzora nad njihovim radom. Naime, samo čl. 87. i 106. zakona uređuju oblik "kolektivne" organizacije, status i uvjete za obavljanje poslova "kolektivnog" ostvarivanja, te ovlasti države putem Instituta u vršenju nadzora nad njihovim radom. Zakon ni u jednoj svojoj odredbi ne koristi termin "kolektivno ostvarivanje", nego to proizilazi iz tumačenja odredbe člana 86. kojim je utvrđeno da "*Autor može svoja autorska prava ostvarivati lično ili preko zastupnika*" i člana 105. kojim je utvrđeno da "*Umjetnik izvođač može svoja prava ostvarivati neposredno ili preko zastupnika*", te bi smisao članova 87. i 106 trebao da upućuje na "kolektivno osvarivanje".

Što se tiče ostvarivanja autorskog prava na kolektivan način, članom 87. je uređeno da "(1) Djelatnost ostvarivanja *autorskih prava* mogu obavljati uz odobrenje Instituta za standarde, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo BiH (*pravni prethodnik Instituta za intelektualno vlasništvo BiH*) organizacije autora i drugih nosilaca autorskih prava te druga pravna lica specijalizovana za ostvarivanje autorskih prava". U stavu (4) istog člana utvrđeno je da će Institut dati dozvolu predviđenu u stavu (1) onoj organizaciji koja ispunjava stručne kriterije za ostvarivanje autorskih prava, a u stavu (6) da "*ako organizacija autora, odnosno drugo pravno lice specijalizovano za ostvarivanje autorskih prava prestane udovoljavati propisanim uvjetima za obavljanje te djelatnosti, izdato odobrenje za rad stavlja se van snage*".

U članu 106., koji se odnosi na "kolektivno ostvarivanje" izvođačkih prava, uređeno je da "*djelatnost ostvarivanja prava umjetnika izvođača mogu obavljati uz odobrenje Instituta organizacije umjetnika izvođača i drugih nosilaca prava umjetnika izvođača, te druga pravna lica specijalizovana za ostvarivanje prava umjetnika izvođača te, da će Institut dati dozvolu onoj organizaciji koja ispunjava stručne kriterije za ostvarivanje prava umjetnika izvođača*". Istim članom uređeno je da, ako organizacija umjetnika izvođača, odnosno drugo pravno lice specijalizovano za ostvarivanje prava umjetnika izvođača, prestane udovoljavati propisanim mjerilima za obavljanje djelatnosti, izdato odobrenje stavit će se van snage.

Ostvarivanje prava proizvođača fonograma nije nomotehnički, na zadovoljavajući način uređeno. Naime, osnov za "kolektivno" ostvarivanje prava proizvođača fonograma sadržan je u članu 109. stav (7) koji glasi: "Na prava proizvođača fonograma primjenjuje se član 36. st. 2. i 3., i član 37. st. 3., 105., 106. i 107."

Odredbe o obvezama korisnika autorskog i srodnih prava sadržane su u čl. 91. i 107. zakona. U članu 91. stav (1) utvrđeno je: "Priredivači kulturno-umjetničkih priredbi i drugi korisnici autorskih djela dužni su pribaviti odobrenje za izvođenje, odnosno za prikazivanje djela u slučajevima predviđenim ovim zakonom, te organizaciji autora odnosno organizaciji iz člana 87., (ne i čl. 106.?) bez odgađanja, a najkasnije u roku od 15 dana od dana izvođenja, odnosno prikazivanja, dostaviti program izvedenih, odnosno prikazanih djela i uplatiti autorske naknade za iskorištavanje tih djela". U stavu (3) utvrđeno je da su "Korisnici autorskih djela dužni organizaciji koja ostvaruje autorska prava dati sve podatke relevantne za ostvarivanje autorskih prava i omogućiti uvid u odgovarajuću dokumentaciju".

Članom 107. utvrđeno je da su "(1) Organizacije za radiodifuziju i ostali korisnici dužni organizaciji koja zastupa umjetnika izvođača dostavljati potpune podatke o korištenju izvedbi", a u stavu (2) da su "Korisnici

izvođenja iz stava (1) dužni organizaciji koja zastupa umjetnika izvođača dostaviti po jedan primjerak izvođačkog ugovora."

Analizom odredaba zakona može se konstatirati da zakon uređuje dužnosti korisnika ali ne i obveze "kolektivne organizacije". Ono što su najbitniji elementi zbog kojih se uvodi kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, zakon ne uređuje niti u jednoj odredbi, a to su:

- Pravni oblik i status "kolektivne organizacije" i uvjeti za kolektivno ostvarivanje prava,
- Poslovi odnosno djelokrug "kolektivne organizacije" u ostvarivanju autorskog i srodnih prava uključujući i aktivnu legitimaciju organizacije pred sudovima i drugim državnim organima,
- Postupak donošenja tarife i tarifnih ugovora o visinama naknada za korištenje autorskog djela i predmeta srodnih prava,
- Odnos kolektivne organizacije prema autorima odnosno nosiocima i korisnicima autorskog i srodnih prava,
- Način rješavanja sporova između korisnika i "kolektivne organizacije",
- Način i oblike državne kontrole nad radom "organizacija" kojima je dodijeljena dozvola za "kolektivno ostvarivanje prava". U tom smislu nedostajuće su odredbe o postupku za izdavanje dozvole od strane ovlaštene državne institucije (Instituta za intelektualno vlasništvo BiH), način vršenja nadzora i ovlasti Instituta u nadzoru nad njihovim radom.

2. Pravilnik o stručnim kriterijima za obavljanje djelatnosti ostvarivanja autorskog prava i srodnih prava ("Službeni glasnik BiH", br. 10/02)

Pravilnik o stručnim kriterijima za obavljanje djelatnosti ostvarivanja autorskog prava i srodnih prava, koji je stupio na snagu 01.06.2002. godine je jedini provedbeni propis uz Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima u BiH. Pravilnikom su uređeni "stručni kriteriji" za obavljanje ovih poslova koji su pravno problematični u dokazivanju ispunjenja tih uvjeta, s obzirom da se pod stručnim kriterijima podrazumijeva posjedovanje stručne službe u kojoj je osigurano "znanje" 1) domaćeg i međunarodnog autorskog i srodnih prava; 2) financijskog prava u vezi sa autorskim i srodnim pravima; 3) engleskog ili francuskog ili njemačkog jezika; 4) načina ostvarivanja autorskog odnosno srodnih prava. Pravilnikom nisu rješena pitanja postupka u nadzoru države, niti ovlasti i mjere koje država može poduzeti u kontroli njihovog rada.

Na temelju ovlasti iz čl. 87, 106. i 109. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima u BiH i primjenom stručnih kriterija utvrđenih Pravilnikom, Institut za standarde, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo BiH dodijelio je dozvole slijedećim udrugama i specijalizovanim pravnim osobama:

1. "SINE QUA NON" d.o.o. Sarajevo, Agencija za zastupanje i zaštitu autorskih prava, za ostvarivanje:

- prava autora na osnovu punomoći autora, punomoći organizacija autora ili drugih nosilaca autorskih prava
 - prava umjetnika izvođača na osnovu punomoći umjetnika izvođača, organizacija umjetnika izvođača ili drugog nosioca prava umjetnika izvođača
- (akt broj: IP-5694/02-01SŽ od 04.06.2002. godine)

2. UG "UZUS" Sarajevo, Udruženje nezavisnih muzičkih autora, izvođača, aranžera i javnih ličnosti, za ostvarivanje:

- prava umjetnika izvođača na osnovu punomoći umjetnika izvođača, organizacija umjetnika izvođača ili drugog nosioca prava umjetnika izvođača
- (akt broj: IP-5472/03-01SŽ od 30.07.2003. godine)

3. U.G. "KVANTUM" Bijeljina, Udruženje za zaštitu diskografskih izdanja, iz Bijeljine, za:

- obavljanje djelatnosti ostvarivanja prava proizvođača fonograma

(akt broj: IP-5333/05-04VL od 10.10.2005. godine)

4. "ELTA-KABEL" d.o.o. Doboj, Preduzeće za prenos zvuka, slike ili ostalih informacija kablovima za:

- obavljanje djelatnosti ostvarivanja autorskog prava i prava radiodifuznih organizacija

(akt broj: IP-3905/06-04VL od 06.05.2006. godine)

III. INSTITUCIJE

1. Institut za intelektualno vlasništvo BIH

U vrijeme donošenja važećeg Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima u BIH (2002. godine), Institut za standarde, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo BIH (*pravni prethodnik Instituta za intelektualno vlasništvo BIH*) započeo je proces razdvajanja Instituta na tri samostalne državne institucije, tako da daljnji provedbeni propisi, a naročito propis o ovlaštenjima Instituta u vršenju nadzora nad radom "kolektivne organizacije" nije donesen. Također, sve do početka rada Instituta za intelektualno vlasništvo BIH, u Institutu prethodniku nije bio uposlen niti jedan državni službenik za obavljanje ovih poslova.

Zakonom o osnivanju Instituta za intelektualno vlasništvo BIH, ovaj Institut preuzeo je poslove u području autorskog prava i srodnih prava koji su se do tada obavljali u Institutu za standarde, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo BIH. Nadležnost ovoga Instituta je, počev od 2000-te godine, proširena i na poslove u području autorskog i srodnih prava Zakonom o osnivanju Instituta za standarde, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo BIH ("Službeni glasnik BiH", broj 29/00 i 19/01). Do 2000-te godine, odnosno do donošenja navedenog zakona, Institut je bio nadležan samo za poslove u području industrijskog vlasništva (*upravni postupci za stjecanje, promet i održavanje prava na patent, žig, industrijski dizajn i geografsku oznaku*), a niti jedna institucija na državnom nivou, do tada, nije bila nadležna za dodjelu dozvola organizacijama za "kolektivno ostvarivanje" autorskog i srodnih prava u Bosni i Hercegovini.

Ovlasti Instituta za intelektualno vlasništvo BIH za poslove u području autorskog i srodnih prava sadržane su u članu 7. stav (1) Zakona o osnivanju Instituta za intelektualno vlasništvo BIH. Institut je nadležan da obavlja samo dio poslova u ovome području, i to:

- upravne i stručne poslove koji se odnose na prava autora na djelima iz područja književnosti, nauke, umjetnosti, prava umjetnika izvođača, proizvođača fonograma, prava organizacija za radiodifuziju, prava proizvođača videograma i baza podataka, u skladu sa odredbama međunarodnih konvencija, ugovora i sporazuma kojima je pristupila odnosno koje je ratificirala BiH i provedbenih propisa kojima se uređuje ova materija,
- nadzor nad radom udruga za kolektivno ostvarivanje autorskih prava te,
- pripremu bilateralnih i multilateralnih sporazuma, konvencija, aranžmana, zakona i drugih propisa iz ovoga područja.

Institut za intelektualno vlasništvo BIH, koji je počeo sa radom kao samostalna državna upravna organizacija od 01.01.2007. godine, započeo je proces kapacitiranja za obavljanje poslova iz autorskog i srodnih prava. U cilju provedbe i izvršenja pravila u području intelektualnog, industrijskog i komercijalnog vlasništva koje se temelje na odredbama člana 73. Privremenog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) i obveza sadržanih u Aneksu VII SAA te, ispunjenju obveza sadržanih u BiH dokumentima vezanim za integrativne procese (EU, WTO), pripremljeni su nacrti zakona o autorskom i srodnim pravima i zakona o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava. Nastavljeno je i sa provedbom aktivnosti za pristupanje BiH multilateralnim konvencijama, sadržanim u Aneksu VII SAA.

Do početka rada Instituta, Bosna i Hercegovina je bila članica samo Bernske konvencije za zaštitu književnih i umjetničkih djela, koja je preuzeta na osnovu Uredbe Vlade RBiH o preuzimanju i primjenjivanju propisa bivše SFRJ i međunarodnih konvencija koje je ratificirala bivša SFRJ. Počev od 2007. godine Institut za intelektualno vlasništvo BIH je intenzivirao aktivnosti kako bi Bosna i Hercegovina postala članica svih međunarodnih konvencija iz ovoga područja. Pripremljene su osnove i ratificirane konvencije i ugovori:

1. Konvencija o zaštiti proizvođača fonograma od neovlaštenog umnožavanja njihovih fonograma (stupila na snagu za BiH 25.05.2009)
2. Međunarodna konvencija o zaštiti umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju (stupila na snagu za BiH 25.05.2009)
3. WIPO Ugovor o autorskom pravu (stupio na snagu za BiH 25.11.2009. godine)
4. WIPO Ugovor o izvedbama i fonogramima (stupio na snagu za BiH 25.11.2009. godine)

2. Uprava za neizravno oporezivanje - UINO

Uprava za neizravno oporezivanje ovlaštena je Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima u BiH i Zakonom o Upravi za neizravno oporezivanje da spriječava, otkriva i istražuje carinske, poreske i druge prekršaje, te u skladu sa uputstvima nadležnog tužioca, vodi aktivnosti u vezi sa istragom krivičnih djela vezanih za indirektno oporezivanje i nadležnim organima podnosi prijave za povredu propisa o indirektnom oporezivanju. U okviru svojih poslova Uprava je ovlaštena da poduzima odgovarajuće mjere u situacijama pokušaja uvoza piratske robe preko granice te, da pokreće postupak za donošenje odluke koja će biti osnova za djelovanje pojedinačnih carinskih ispostava kada otkriju takvu robu u toku carinskog postupka. U prošloj godini Uprava je zaplijenila piratsku robu ukupne vrijednosti 1.213.800,62 KM.

3. Državna agencija za istrage i zaštitu - SIPA

Aktivnosti Državne agencije za istrage i zaštitu utvrđene su Zakonom o državnoj agenciji za istrage i zaštitu. U okviru svojih poslova Agencija je ovlaštena da poduzima mjere i radnje koje se odnose na otkrivanje i suzbijanje prometa piratskim materijalima.

U 2009. godini u okviru provedbe Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima u BiH, odnosno spriječavanju i otkrivanju krivičnog djela iz člana 243. Krivičnog zakona BiH "Neovlašteno korištenje autorskih prava" podnesen je ukupno 31 Izvještaj o postojanju osnova sumnje o počinjenom krivičnom djelu "Neovlašteno korištenje autorskih prava".

U toku 2009. godine podnesen je i određeni broj Izvještaja o nedozvoljenom korištenju autorskih prava instaliranjem i izradom piratskog softvera, što je jedan od noviteta u činjenju krivičnog djela "Neovlašteno korištenje autorskih prava", zaplijenjeno je preko 241.500 komada piratskih CD i DVD (nosača zvuka i slike), kao i drugih predmeta koji su proizvedeni protivno zabrani nosioca prava. Slijedom poduzimanja odgovarajućih istražnih mjera i radnji provedenih iz nadležnosti Državne agencije za istrage i zaštitu, pored privremenog oduzimanja piratskih materijala, zaplijenjena je i određena količina tehničkih uređaja za proizvodnju piratske robe. Ukupna tržišna vrijednost privremeno oduzetih piratskih materijala, iznosi preko 1.000.000 KM.

IV. GRAĐANSKI SUDOVI

U slučajevima povrede autorskog i srodnih prava sudovi su ovlašteni da narede zabranu radnje kojima se priprema povreda, kao i buduće povrede prava, uklanjanje stanja nastalo izvršenom povredom i uspostavljanje stanja koje je bilo prije nego što je povreda izvršena, uništenje ili preinačenje protupravno proizvedenih primjeraka i ambalaže djela, primjeraka izvođenja ili drugih predmeta, uništenje ili preinačenje matrica, negatifa, ploča, kalupa ili drugih sredstava kojima je počinjena povreda, uništenje ili preinačenje sprava koje su isključivo ili pretežno namijenjene za provođenje prava zaštićenog zakonom te, objavu presude o trošku tuženog. Sud može odrediti i *privremene mjere* u slučajevima kada postoji vjerovatnoća da je povrijeđeno isključivo pravo autora ili ako postoji neposredna opasnost od povrede prava. Privremene mjere mogu se odrediti *inaudita altera parte* ako postoji opasnost da bi kasnije izvođenje dokaza o povredi prava bilo otežano ili onemogućeno ili ako postoji opasnost od nastanka teško nadoknadive štete.

Prema dobijenim informacijama, pred Sudom Bosne i Hercegovine nije bilo sporova u svezi povrede autorskog i srodnih prava.

V. INSPEKCIJE

Prema informaciji Republičke uprave za inspekcijske poslove RS propisi kojima se uređuje oblast intelektualnog vlasništva ne predviđaju nadležnost tržišne ili neke druge inspekcije u sastavu Republičke uprave za inspekcijske poslove RS ili lokalne zajednice za vršenje inspekcijskog nadzora u toj oblasti, pa shodno tome ne propisuju ni ovlaštenja inspektora za slučaj kršenja nekog prava intelektualnog vlasništva. Inspekcijskim organima nedostaju ovlaštenja za preduzimanje pojedinih mjera za povredu propisa kojima se uređuje oblast intelektualnog vlasništva, pa inspektor i kad nađe da je povrijeđeno autorsko ili drugo

isključivo pravo intelektualnog vlasništva nema ovlaštenje da preduzme odgovarajuću mjeru kojom bi se takvo ponašanje sankcioniralo. Dosadašnje "snalaženje" inspekcijских organa da slučajeve povrede prava intelektualnog vlasništva tretiraju kao neki od slučajeva povrede propisa kojim se uređuje oblast trgovine, prometa roba i usluga ili oblast zaštite potrošača (roba bez porijekla, nelojalna konkurencija i sl.) principijelno nije adekvatan način, s obzirom da preduzimanje mjera po tim propisima često nije bilo moguće.

VI. REGULATORNA AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJE - RAK

Prema odredbama Zakona o komunikacijama Regulatorna agencija za komunikacije nadležna je za regulaciju u oblasti komunikacija. U tom kontekstu, nadležna je i za primjenu pravila iz područja autorskog i srodnih prava koje sama donosi. Ovlaсти Agencije u vezi sa autorskim pravima su veoma ograničene. U članu 3. stav (4) tač. d) zakona uređeno je da: "(4) Vijeće ministara i Agencija, u skladu s pojedinačnim nadležnostima definiranim ovim zakonom, preduzimaju sve razumne mjere za ostvarenje sljedećih ciljeva:

(.....)

d) zaštita autorskih prava i drugih prava na intelektualno vlasništvo, kao i ličnih podataka i privatnosti;"

Ovlaсти Agencije koje proističu iz Zakona o komunikacijama ne podrazumijevaju nadležnost za provođenje Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, niti Agencija ima ovlaсти da djeluje na osnovu bilo kojeg drugog zakona u ovoj oblasti.

Agencija je, u skladu sa svojim zakonskim nadležnostima u ovom području, svojim pravilima i propisima propisala opštu obavezu poštivanja autorskih prava za korisnike dozvola koje izdaje. U skladu s tim, član 17. Pravila 42/2009 o dozvolama za zemaljsku radiodifuziju RTV programa ("Službeni glasnik BiH", br. 52/09), propisuje:

Član 17.

(Obveze poštivanja autorskih prava)

- (1) Korisnik će biti odgovoran za sve dužnosti i obveze prema bilo kojoj trećoj strani u vezi sa autorskim i drugim pravima koja mogu proizaći iz emitovanja zaštićenog programa, u skladu sa relevantnim propisima.
- (2) Korisnik dozvole je obavezan imati odgovarajuće ugovore kojima stiče pravo na emitovanje zaštićenog programa, i takve ugovore mora po zahtjevu dostaviti na uvid Agenciji. Agencija će takve ugovore smatrati povjerljivim.

Obveza poštivanja autorskih prava propisana je i članom 3. Kodeksa o emitovanju RTV programa ("Službeni glasnik BiH", br. 20/08): "Radio i televizijske stanice će se pridržavati propisa u vezi sa zaštitom autorskih prava, te će se uzdržavati od bilo koje vrste nedozvoljenog privajanja programa". U skladu sa navedenim, korisnici dozvole su dužni Agenciji dostaviti potpisanu i ovjerenu izjavu kao dokaz da za sve sadržaje koje stanice emituju u okviru svog programa imaju rješena autorska prava.

Pravilo 36/2008 o načinu dodjele i uslovima dozvole za distribuciju RTV programa ("Službeni glasnik BiH", br. 80/08), u članu 7. propisuje obvezu distributera da prije početka distribucije određenih programa pribavi odgovarajuće saglasnosti, te Agenciji dostave izjavu o rješanim pravima na distribuciju.

Imajući u vidu naprijed navedeno, Agencija ima vrlo ograničene ovlaсти u pogledu zaštite autorskih prava. Agencija nema mandat da ulazi u suštinu ugovornog odnosa između nosioca autorskog prava i korisnika dozvola, niti je nadležna za tumačenje tih odnosa s obzirom da poštivanje i zaštita autorskih prava u pravilu uživaju sudsku zaštitu.

VII. KRIVIČNO TUŽITELJSTVO

Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine nadležno je za gonjenje učinilaca krivičnih djela iz Glave XXI KZ BiH – krivična djela protiv autorskih prava koja su blanketne prirode i u okviru kojih je neophodno ustanoviti neku od povreda propisanih Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima u BiH.

Tužiteljstvo BiH je u periodu od 2003. do kraja 2009. godine zaprimilo, protiv 360 osoba, Izvještaje o počinjenim krivičnim djelima iz Glave XXI KZ BiH. Od navedenog broja prijavljenih lica ovo Tužiteljstvo optužilo je 229 osoba zbog počinjenog krivičnog djela protiv autorskih prava. U navedenom periodu Sud BiH je donio 195 presuda po optužnicama Tužiteljstva. Takođe, u svakom od navedenih predmeta oduzeta je određena količina piratskog materijala. Tužiteljstvo ne vodi evidenciju o tačnom broju oduzetih predmeta, te podaci o istom nisu dostupni.

Policija Brčko Distrikta BiH u okviru svojih nadležnosti nije imala direktnu primjenu i provedbu Zakona o autorskom i srodnim pravima. U saradnji sa Tužiteljstvom Brčko distrikta BiH i Tužiteljstvom BiH sprovodila je istrage zbog krivičnih djela iz oblasti autorskih prava koja su utvrđena Krivičnim zakonom Brčko distrikta BiH i Krivičnim zakonom BiH.

Tako je:

- Tužiteljstvu BiH u 2005. godini podnesen Izvještaj o počinjenom krivičnom djelu protiv dva lica zbog krivičnih djela "Nedozvoljeno korištenje autorskih prava" iz člana 243 KZ BiH i "Nedozvoljeno korištenje prava proizvođača zvučne snimke" iz člana 244. KZ BiH, i od istih je, pored ostalih predmeta, oduzeto i 64.201 komad raznih pitatskih CD-ova,
- Tužiteljstvu BiH u 2009. godini podnesen Izvještaj o počinjenom krivičnom djelu protiv jednog lica zbog počinjenog krivičnog djela "Nedozvoljeno korištenje prava proizvođača zvučne snimke" iz člana 244. KZ BiH i od prijavljenog lica je privremeno oduzeto 5044 komada optičkih medija (piratskih izdanja).

VIII. NEDOSTACI U IMPLEMETACIJI ZAKONA I VIDENJE MOGUĆIH NAČINA ZA NJIHOVO PREVAZILAŽENJE

1. U Bosni i Hercegovini postoje problemi u funkcionisanju zaštite autorskih i srodnih prava koji su karakteristični za zemlje u tranziciji. To naravno nije opravdanje za takvo stanje te je neophodan angažman državnih institucija da pokrenu dvije vrste procesa. Jedni su procesi koji imaju za cilj upravnu i sudsku zaštitu autorskog i srodnih prava (borba protiv piraterije i drugih oblika nezakonitog korištenja autorskog i srodnih prava), a drugi imaju za cilj da doprinesu da se autorska i srodna prava stave u funkciju pokretača ekonomskog i društvenog razvoja (podizanje javne svijesti ne samo o značaju autorskog i srodnih prava, nego i modalitetima njihove ekonomske eksploatacije).
2. U oblasti kolektivnog ostvarivanja prava uočeno je više problema:
 - a) **Paralelno postojanje više organizacija za kolektivno ostvarivanje iste vrste prava za istu vrstu predmeta zaštite.** Kao posljedica defekta Zakona o autorskom i srodnim pravima koji nije predviđao zabranu postojanja paralelnih kolektivnih organizacija, Institut je dao dozvole dvjema organizacijama za kolektivno ostvarivanje iste vrste prava. To je u praksi proizvelo konkurentsku borbu ovih organizacija i nejasnoću u pogledu razgraničenja njihovih repertoara, što je dovelo do nedoumice korisnika sa kojom od organizacija treba da reguliraju svoje odnose. Posljedica toga je opšta neurednost izvršavanja zakonskih obaveza u ovom području.
 - b) **Zakonom neriješeni pravni status organizacija koji omogućava da se ovim bave osobe na profitnoj osnovi.** Smisao kolektivnog ostvarivanja prava jeste da organizacije zaključuju ugovore sa korisnicima i ubiraju naknadu u svoje ime ali za račun nosilaca prava. To podrazumijeva da organizacija nije profitni subjekt već ima pravo samo na naknadu troškova svoga rada. U BiH je ovaj princip kompromitovan činjenicom da zakon ne uređuje detaljnije ovo pitanje, što je u praksi dovelo do postojanja organizacija ne samo različitog statusa već i različitih načina i ciljeva poslovanja.
 - c) **Nedovoljna transparentnost rada insitucija i nedostatak demokratičnosti u upravljanju.** Organizacije za kolektivno ostvarivanje autorskih i srodnih prava su subjekti koje osnivaju nosioci prava radi zaštite svojih interesa. Otuda je logično da one imaju odgovarajuće organe i akte, koji garantuju da se organizacija ne birokratizuje i ne otuđi od svojih osnivača odnosno članova. Postojeće organizacije u pogledu načina kojima se u njima upravlja pokazuju značajan stepen netransparentnosti i nedemokratičnosti u radu što rezultira nezadovoljstvom nosilaca prava, koji se tada obraćaju Institutu za intelektualno vlasništvo BiH i traže zaštitu.

- d) **Nedovoljno precizirane ovlasti Instituta u vršenju nadzora na radom organizacija.** Budući da organizacije predstavljaju jedan od najznačajnih karika u funkcioniranju sistema zaštite autorskih i srodnih prava kontrola njihovog rada je povjerena Institutu za intelektualno vlasništvo BIH. Ta kontrola počinje izdavanjem dozvole a nastavlja se praćenjem finansijskog i pravnog aspekta njihovog rada. S obzirom da Institut za intelektualno vlasništvo BIH nije, do donošenja novih zakona (*Zakon o autorskom i srodnim pravima i Zakon o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava*), imao adekvatan zakonski okvir za vršenje nadzora, izostao je efikasan nadzor nad radom organizacija. Isto tako, ni sami nosioci prava, po starom zakonu, nisu imali obezbjeđene mehanizme za efikasno upravljanje organizacijom i za unutrašnju kontrolu nad njenim radom. Tako je funkcioniranje kolektivnog ostvarivanja autorskog i srodnih prava postalo predmet nezadovoljstva ne samo između organizacija i korisnika nego i organizacija i njihovih članova.
3. U oblasti individualnog ostvarivanja autorskih i srodnih prava osnovni problem je nedostatak svijesti kod autora i interpretatora o mogućnostima koje im zakon pruža. Po pravilu kao slabija ugovorna strana u odnosu na korisnike autorskih djela i interpretacija oni nemaju mogućnost istinskog pregovaranja o uslovima pod kojima ustupaju svoja prava. Taj problem se može prevazići njihovim udruživanjem u jaka umjetnička udruženja koja bi mogla da izrade i nametnu određene tipske ugovore, minimalne tarife, ili da uđu u proces izrade kolektivnih ugovora sa korisnicima autorskih djela i interpretacija. Njihovo osvješćivanje i osposobljavanje za ovaj posao je dugotrajan i zahtjevan posao koji Institut može amortizovati kroz odgovarajuće edukativne programe.
4. U pogledu funkcioniranja institucija za provedbu zakona identifikovani su slijedeće problemi:
- nedostatak preciznog zakonskog okvira za njihovo djelovanje,
 - nedovoljna stručnost službenika u državnim institucijama,
 - slaba saradnja između policijskih agencija u BIH,
 - slaba angažiranost tržnih inspekcija na pijačnim prostorima gdje se i vrši najveća prodaja piratskih proizvoda, koji ovoj vrsti krivičnih djela daju mali značaj, bez obzira što činjenice ukazuju da se činjenjem ovakvih i sličnih krivičnih djela destabilizira ekonomski sistem države, kroz neplaćanje PDV-a i postojanje nelojalne konkurencije,
 - sporost u radu sudova,
 - nedovoljan angažman institucija za provedbu zakona, prioritarno tržnih inspekcija i lokalnih policijskih struktura na području cijele BIH.
5. Pomenuti problemi se mogu prevazići na osnovu kvalitetnijih zakonskih rješenja i većim angažiranjem odnosno boljom organizacijom odgovarajućih institucija. Prvi i najvažniji korak je učinjen donošenjem Zakona o autorskom i srodnim pravima i Zakona o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava. Njima se nije samo odgovorilo zahtjevima međunarodne zajednice, već i potrebi za uređenijim odnosima u tom području u BIH.

Aktuelno stanje postojećeg sistema intelektualnog vlasništva uključujući i stanje u području autorskog i srodnih prava predstavljalo je polaznu osnovu za definiranje sadržaja i razmjera promjena u dokumentu *Strategija razvoja Instituta za intelektualno vlasništvo BIH (2008-2015)*, kojeg je donijelo Vijeće ministara BIH dana 02.07.2009. godine. Usvojenim pravcima razvoja, temeljenim i na promjenama zakonodavnog okvira, uspostavio bi se novi, savremeni sistem u ovom području. Jedna od preporuka iz Strategije, u funkciji unapređenja sistema intelektualnog vlasništva bila je i formiranje savjetodavno-konsultativnih tijela koja će inicirati, koordinirati i usmjeravati aktivnosti na razvoju i djelovanju novog sistema intelektualnog vlasništva u BIH. Vijeće ministara BIH je, u tom pravcu, donijelo odluku o formiranju Vijeća za autorsko i srodna prava sa zadatkom da provodi aktivnosti u cilju:

- a) podizanja društvene svijesti o svrsi i značaju autorskog prava i srodnih prava, i kolektivnog ostvarivanja tih prava;
- b) uspostavljanja i jačanja saradnje između organizacija i tijela koja predstavljaju nositelje autorskog i srodnih prava i korisnika tih prava;
- c) afirmiranja potreba za postojanjem suvremenih udruga koja će efikasno brinuti o gospodarskom statusu svojih članova;

- d) afirmiranje principa individualnog ostvarivanja autorskog i srodnih prava na osnovu kolektivnih ugovora;
- e) afirmiranja potreba da se u udrugama pristupi izradi modela ugovora o individualnom ustupanju autorskih i srodnih prava, kao i tarife minimalnih autorskih naknada;
- f) formuliranja savjetodavnih stavova oko spornih pitanja kolektivnog ostvarivanja autorskog i srodnih prava, koja su načelnog karaktera;
- g) pomaganja nositeljima autorskog i srodnih prava da efektivno koriste mogućnosti zaštite svojih interesa u okviru propisa BIH;
- h) identifikaciju deficitarnih normativnih rješenja koja otežavaju zaštitu autorskog i srodnih prava;
- i) ukazivanje na potrebu promjena u zakonodavstvu, upravnoj i sudskoj praksi, s ciljem podizanja efikasnosti i pravičnosti autorskog i srodnih prava.

IX. Prijedlog zaključaka

Imajući u vidu navedeno, a nakon upoznavanja sa izvještajem o provedbi Zakona o autorskom i srodnim pravima u BIH, predlaže se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da donese slijedeće:

ZAKLJUČKE

1. Prihvata se Izvještaj o provedbi Zakona o autorskom i srodnim pravima u BIH i stanju u području.
2. Daje se podrška Institutu za intelektualno vlasništvo BIH da implementira nove zakone i proširi svoju aktivnost u skladu sa preporukama iz Strategije.
3. Pozivaju se institucije BIH da se aktivnije uključe u provedbu novih zakona iz područja autorskog i srodnih prava.
4. Izvještaj se dostavlja Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine BIH kao odgovor na zastupničko pitanje zastupnika Martina Raguža.

[Kraj dokumenta]